

TESTVÉREKKÉNT — TETTBEN, TERVBEN

Az utóbbi időben világszerte egyre élénkebb érdeklődés nyilvánul meg a nemzet kialakulásával, mai szerepével és fennmaradásának jövőbeli távlataival foglalkozó, elméleti alapozású fejtegetések iránt. A világpolitikai helyzet módosulásai, az önálló nemzeti létre törekvő elnyomottak szabadságharca, a saját „nemzeti személyazonosságuk” veszélyeztetettsége láttán jogos öngazolást kereső népek marxista és nem marxista gondolkodói állandóan napirenden tartják és bonyolult sokoldalúságában elemzik e történelmi kategória jelentéstartalmát, mai és holnap létfogóságának különböző aspektusait.

Nem véletlen ez a megnövekedett érdeklődés. Egyrészt új elemek, új helyzetek igénylik e kategória finomabb, körültekintőbb meghatározását, másrészt a nemzetközi élet szüntelen struktúraváltozásai szinte kikényszerítik a minél tisztább fogalmi megalapozást, az objektív történelmi igazságot figyelembe vevő definíció keresését. Utaljunk itt — a problémakör részletekbe menő, teljes kimerítésének szándéka nélkül — a huszadik század második felének olyan jelenségeire, mint a különböző szerkezetű, más-más érdekből létrejött (s ma is létrejövő) államszövetségekre, a szervezetlen „népi” szintről a szervezett nemzet szintjére emelkedő új, szabad népekre, a területi, politikai, gazdasági vagy más integrációs törekvések nagyhatalmi politikájával szembeszegülő kis nemzetek önállóságot és szuverenitást hirdető küzdelmes harcára, a világ egyes térségeiben létrejött nemzetközi gazdasági érdekszférák „nemzetföltöttiségére” — és, íme, előttünk áll az a gazdag szövevényű hálózatrendszer, amelyet e problematika számtalan szállal át- meg átszö.

Az elmúlt esztendő vitáiban nemegyszer felmerült a nemzet mint történelmi kategória eltűnésének közeli távlata. Ennek az elméletnek a meghirdetői azt vallják, hogy a nemzet elavult fogalomná vált a tudományos-műszaki forradalom modern korában, s az egységesülő világban egyre kisebb szerephez jutva, az elcsökevényesedés, majd az eltűnés lesz a sorsa. Pártunk határozott álláspontját hangoztatva, e nézetek helytelen voltára, a marxi—lenini elmélettel való összeférhetlenségére mutatott rá a tavalyi Országos Konferencia, amikor a szocialista nemzet felvirágoztatásáról és a nemzeti kérdésről kidolgozott Határozatában leszögezte: „A társadalom még távol van attól a kortól, amikor a nemzet befejezettnek mondhatja majd történelmi küldetését, a nemzetek közeledésének dialektikus folyamata pedig semmiképpen sem jelenti szerepük csökkentését, hanem minden nemzet erőteljes fejlődését és kibontakozását, fokozott hozzájárulását az emberiség előtt álló feladatok megoldásához. Ilyen viszonyok között korunk társadalmi valóságának marxi—lenini elemzése megköveteli, hogy a forradalmi pártok tegyenek

meg mindent a nemzetek fejlődéséért és érvényre jutásáért, a nemzeti függetlenség oltalmazásáért.“ Ez a tömör meghatározás — pártunknak a nemzet mai szerepéről és jövőbeli feladatairól vallott felfogásának kvintesszenciájaként — nagy jelentőségű elméleti állásfoglalás a nemzet mai létjogosultságát, a jövőben továbbra is érvényre jutó haladó szerepét illetően.

Az Országos Konferencia Határozata azonban egyúttal azt is kidomborítja, hogy „...a szocialista nemzet hosszú létének távlatai közepette még hosszú ideig megmaradnak a nemzetiségek megkülönböztető vonásai“, majd hozzáfűzi, hogy megingathatatlanul kell munkálkodni az összes dolgozók teljes jogegyenlőségének a biztosításán, nemzetiségi különbség nélkül. Ennek a követelménynek a kinyilatkoztatása nem kevésbé jelentős elméleti szempontból, hiszen hű tükrözője annak a ténynek, hogy mennyire távol áll a Román Kommunista Párt történelmi hűség-től és igazságérzettől vezérelt politikája szellemétől az a — lényegében Lenin utolsó írásaiban oly pontosan jellemzett „nagynemzeti sovinizmus“-sal azonos fogantatású imperialista elnyomás egyik fajtáját tükröző — tudománytalan tétel, amely szerint a nemzet mai elhalásával egy időben végbemegy a nemzetiségek eltűnésének, beolvadásának, teljes mértékű asszimilációjának a folyamata is. Alapvető létérdekeinket érintő kérdések ezek, amelyek helyes megoldása nem mára-holnapra, hanem messzire kisugárzóan biztosítja nemzetiségi létünket, anyagi-szellemi életünk felvirágzását, szabad érvényesülésünket a társadalmi élet valamennyi területén, a román néppel és a többi együttélő nemzetiséggel szoros egységben.

*

E számunk a román néppel együtt élő nemzetiségek — németek, szerbek, örmények, lipovánok, zsidók, törökök, tatárok és mások — sokszínű etnikai közösséget alkotó nagy családjának életét mutatja be egy-egy vonatkozásában — történelmi, közművelődési, néprajzi, irodalmi avagy nyelvi közelítésben. Nem törekedtünk, s nem is törekedhettünk valamilyen átfogó, mindent felölelő kép megrajzolására, de úgy véltük, hogy egy-egy színfolt felvillantásával érdekes és tanulságos betekintést adhatunk a többi együttélő nemzetiség életébe, nem feledkezve meg — éppen pártunk útmutatásai alapján — arról sem, hogy érzékelte-e ezek az etnikai közösségek nem elszigetelt néprajzi alakulatok a szocialista Románia területén, hanem sajátos arcúval rendelkező, önmaguk egyéniségének kifejezésére képes, élő entitások, amelyek múltbeli örökségük birtokában, az ország mai társadalmi-gazdasági-művelődési életének áramába bekapcsolódva, a további megmaradás, a szocializmus által biztosított önérvényesülés útján haladnak.

Amikor nemzetiségeinkről írunk, s az anyagi-szellemi élet akár történelmi, akár jelenkori képét vetítjük az olvasó elé, arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy — bár említésszerűen — utaljunk arra a szerintünk egyáltalán nem elhanyagolható tényezőre, amelyet rögtönzött kifejezéssel „nemzetiségi közérzet“-nek neveznénk. Európának ezen a területén, amely évezredek óta rómaiak, avarok, gepidák, gótok, tatárok, törökök és más népek átvonulási területe volt, ahol a népirtás, faluégés, kincsrablás, elhurcolás és ezzel együtt a hősi védelmi harc, a szülő-

földhöz való áldozatos ragaszkodás máig intő szép példái hozhatók fel a történelem menetének jellemzőiként, jelenleg eljuthattunk odáig, hogy a barbárság huszadik századi utolsó fellobbanásán — a fasizmuson — túl a történelemkönyvek lapjaiba zárjuk az ellenségeskedések vérzivataros emlékeit, s az élő életben az egy földön, egyazon célokért tevékenykedő testvérek módjára igyekezzünk alakítani további sorsunkat. Persze, akadtak a közelmúltban is olyan, sajnálatos tévedéseken alapuló kisiklások, helytelen intézkedések, amelyek konkolyt hintettek a testvériség zsendülő búzájába, de éppen az jellemző pártunk belső erejére, elvhű szilárdságára, hogy a felszabadulás utáni esztendőök hibáira utalva, Nicolae Ceaușescu elvtárs főtitkári beszédben tett hitet az akkori tévedések megismételhetetlensége mellett, amikor kijelentette: „Hazánk felszabadulása után is hoztak egyes téves intézkedéseket. Utalni szeretnék ezzel kapcsolatban a német és a szerb eredetű lakosság átköltöztetésére, a németek által birtokolt mezőgazdasági területek teljes kisajátítására és más gazdasági intézkedésekre, amelyek súlyos károkat okoztak mind az illető lakosságnak, mind az egész nemzetgazdaságnak, de főleg nemzeti politikánknak általában. Igaz, hogy már rég helyrehoztuk ezeket a hibákat, határozottan véget vetettünk az ilyen eljárásoknak, a pártunk marxi—lenini politikájától való ezen elhajlásoknak. Ma jogos büszkeséggel mondhatjuk, hogy általános politikánk eredményei közé tartozik a nemzeti kérdés helyes megoldása is, s ennek nyomán az egész nép egységének megszilárdulása a szocializmusért, a romániai sokoldalúan fejlett szocialista társadalom megteremtéséért vívott harcban.“ A magas pártfórumon elhangzott szavakból ma már joggal következtethetünk arra, hogy azok az idők többé sohasem térhetnek vissza, s az RKP nemzeti politikájának általános elvei, valamint az országos, megyei, városi, községi szinten hozott valamennyi döntés reális összhangja alapján sikerül odahatnunk, hogy életünk legkülönbözőbb területein a „nemzetiségi közérzet“ mint nagy fontosságú tényező maga is összhangban legyen, minden tekintetben megfeleljen a pártunk kidolgozta alapelvek szellemében megvalósuló réalpolitikának, amelynek többek között feladata a legnagyobb gondot fordítani „az összes dolgozók művelődésének, oktatásának, szakmai és tudományos képzésének fejlesztésére, nemzetiségre való tekintet nélkül, abból a tényből kiindulva, hogy valamennyien Románia Szocialista Köztársaság egyenlő jogú és kötelezettségű honpolgárai“. Csakis így, az elmélet és a köznapi gyakorlat egysége — például a termelőerők egyenlő területi elosztása, a művelődési és tanulási feltételek helyes arányának biztosítása — révén valósulhat meg a román nép és az együttélő nemzetiségek kölcsönös egyetértésén és baráti együttérzésén alapuló közös, harmonikus élete, amelyben — s ez pártpolitikánk leghangsúlyosabb imperatívusza — senkinek sem szabad megengedni, hogy megbontsa szocialista hazánk összes állampolgárainak testvéri egységét.

*

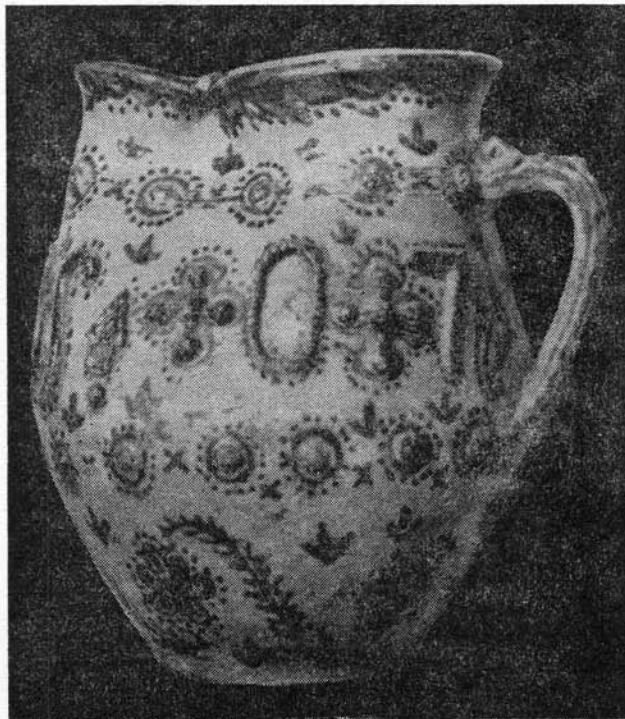
Honterus és Misztótfalusi a könyvnyomtatás fejlesztéséért, Mocsáry Lajos és Stephan Ludwig Roth a nemzetiségek csorbítatlan jogainak kivívásáért, Dositej Obradović és Bitay Árpád az irodalmak közeledéséért, s újabbkori történelmünkben az itt élő nemzetiségek sok-sok fia, a párt soraiban küzdve, a társadalmi igazságért szállt síkra. Közös múltban

közösen hullattuk vérünket ezen a földön, ma pedig közös gondunk a derűsebb élet megteremtése ezeken a változott tájakon. Anyanyelvünk lehet különböző, mondhatjuk azt, hogy *anyaföld* vagy *patrie* vagy *Vaterland*, a gondolat azonos, és egyetlen, mindenkire érvényes igazságot tükröz, amelyet a költő egy sorral így jellemzett: *itt élned, halnod kell.*

Közös gondolatunk mindnyájunk hazáját, Románia Szocialista Köztársaságot — a múlt viszályait örökre hátrahagyva — olyanná alakítani, amilyennek elődeink legjobbjai valaha megálmodták, amilyené mi alakítani akarjuk, hogy az utánunk következő nemzedékek kézfogásában csak a testvéri melegség érződjék. Pártunk politikájának szellemében a baráti együttműködés, az állandó közeledés, a kölcsönös meg- és elismerés, egymás munkájának tisztelete, megbecsülése érdekében akarunk mindig munkálkodni. Ez a kívánságunk most, amikor az ország felszabadulásának ünnepe táján közös feladatainkon töprengünk.

A kívánság teljesülése tőlünk függ. Románoktól, magyaroktól, németektől, szerbektől és más nemzetiségűektől egyaránt. Különböző nyelven gondolkodó, egyet akaró közösségünkön múlik minden: a jelen munkája, a jövő tervezése.

Legyünk azon, hogy testvéreként nyilatkozzunk meg ezután minden tethben, tervben.

Kézzel díszített, rátetes
szász kanna — kerámia
(1807)